

תלמוד בבלי מסכת קידושין

עם פירוש רש"י השלם ■ מסורת הש"ס השלם ■ עין משפט השלם ■ תורה אור השלם

הקדמה למהדורה זו

מהדורה זו של התלמוד הבבלי היא נסיון להציע אלטרנטיבה צורנית ותוכנית לדרך הגמרא המוכר לנו מדפוס וילנא. בעוד דף וילנא, אשר הפך לנכס צאן-ברזל של לומד הגמרא, משרת היטב את לומדי העיון והפלפול, מהדורה זו מנסה להציע בית חם ללומד הבקיאות, לומד "הרוחב", אשר מטרתו לעתים שונות מאד מאלו של לומד העיון הקלאסי. מהדורה זו מביאה אל לומד הבקיאות את **אבני היסוד** המרכיבים את הסוגיה שלפניו **במלואן**, ולא כהפניות שוליים כמקובל בדף וילנא. אבני יסוד אלו הן: הפסוקים מן המקרא בהם דנה הסוגיה; סוגיות מקבילות מן הש"ס המוזכרות בסוגיה; ודברי הרמב"ם - סיכום הלכתי של הסוגיה הנותן מעין פרספקטיבה מסכמת על דברי הסוגיה. בנוסף, מובאים יצירות אמנות יהודית אשר מטרתן לאייר ולהבהיר מושגים בסוגיה בהם נתקל הלומד.

תודתי המיוחדת נתונה לחברי יאיר פורסטנברג אשר זרע עמי את זרעי הרעיון, וליווה אותו עד שלבש צורת ספר זה.

בנוסף אני מבקש להודות לעדי שטרן שהנחה את הפרוייקט, לאחי אלי אברמסון שעמל וטרח להשיג לי חומרים רבים וכן תרם מרעיונותיו על לימוד גמרא, לאורי גבאי ותמר ויס על היענותם לסייע, לאלעד משען על הייעוץ הטיפוגרפי, לאריאל ליידן על שיחת המוטיבציה, ולזוגתי שרה על כולנה.

מהדורה זו מוקדשת לאבי שנטע בי אהבת תורה
ולאמי שנטעה בי אהבת צורה
והם שבאמת הביאוני עד הלום.

דוב אברמסון

בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים
יוני 2002 תמוז התשס"ב

פרק ראשון האשה נקנית

פתיחה לפרק "האשה נקנית"

פרק זה מתחיל בדיני קנין אשה, אבל ממשיך לדון גם בשאר דיני הקניינים למיניהם. עיקרו של הדיון בפרק אינו במהות הקנין אלא ב'דרכי הקנין'. כלומר, מה הם האופנים הפורמליים שבהם נעשה קנין, כלומר כיצד נעשית אותה פעולה שמכוחה עוברת הבעלות מאיש אחד לחבירו. ההבדלים בין דרכי הקנין השונות תלויים בכמה גורמים: בטיבו של הקנין, אם הוא קנין הנוף או קנין של שימוש, במהותו של הנקנה, אשה, עבד או חפץ, ובטיבו של הדבר הנקנה, האם הוא קבוע או מיטלטל, ומה היא הדרך הרגילה לטלטלו. ומשום שיש הבדלים בין סוגים שונים של מקנה, קונה והדבר הנקנה, יש צורך לדון בכל סוג של קניינים בפני עצמו ולברר מה הן הדרכים המועילות לעשות בו קנין.

נושא דיון רחב אחר בפרק הוא בקניינים מסוג אחר - הקנין הנצחי שעל ידי קיום תורה ומצוות. אמנם נאמר כי יש לו לאדם לעסוק במכלול התורה - מקרא ומשנה ותלמוד, ולנהוג בדרך שיוכל הן לתלמוד מקרא ומשנה והן לעסוק בדרך ארץ. אולם מכלול מקיף זה של תרי"ג המצוות אינו מוטל על כל ישראל בשווה. כשם שיש הבדלים בחובת קיום המצוות בין איש ואשה, וכשם שיש מצוות המיוחדות בכהנים, כך יש מצוות המיוחדות לגברים ולא לנשים. וכיוצא בזה יש חלוקה בין מצוות שקיומן תלוי דווקא בארץ ישראל, לבין מצוות שאינן תלויות בארץ וחובתן בכל מקום ובכל זמן. אלה הם נושאי הדיון העיקריים בפרק זה, אם כי כדרך הגמרא מסתעפים הדברים גם לנושאים רבים ומגוונים אחרים. [ע.שטיינמלץ]

סוגיה א בירור לשוני במשנה

חסכת קידושין פרק ראשון האשה נקנית

חשנה

האשה נקנית בשלש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים: נקנית בכסף^א, בשטר ובביאה. בכסף: בית שמאי אומרים^א כדינר ובשוה דינר, ובית הלל אומרים: בפרוטה^ב ובשוה פרוטה^ג. וכמה היא פרוטה?^ד אחד משמונה באיסר האיטלקי. וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל. היבמה נקנית^ה בביאה, וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם.

גמרא

האשה נקנית: מאי שנא הכא דתני האשה נקנית ומאי שנא התם דתני 'האיש מקדש'? משום דקא בעי למיתני 'כסף'. וכסף מנא לן? גמר 'קיחה' 'קיחה'^א משדה עפרון. כתיב הכא^א [דברים כד, א]: "כי יקח איש אשה", וכתוב התם^ב [בראשית כג, יג] "נתתי כסף השדה קח ממני". וקיחה איקרי קנין, דכתיב^ג [בראשית כה, יז]: "השדה אשר קנה אברהם", אי נמי^ד [ירמיהו לב, מד] "שדות בכסף יקנו".

תני 'האשה נקנית'. וניתני התם 'האיש קונה'?! מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן. ומאי לישנא דרבנן? דאסר לה אכולי עלמא כהקדש. וניתני הכא 'האיש קונה'?! משום דקא בעי למיתנא סיפא 'וקונה את עצמה' בדידה, תני נמי רישא בדידה. וניתני 'האיש קונה ומקנה'?! משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני, מן שמיא^א הוא דמקני לה. ואי בעית אימא אי תנא 'קונה' הוא אמינא אפילו בעל כרחה, תנא 'האשה נקנית' דמדעתה איו, שלא מדעתה לא. ומאי איריא דתני 'שלש'?! ליתני 'שלשה'! משום דקא בעי למיתני 'דרד', ודרך לשון נקבה הוא דכתיב^ב [שמות יח, כ]: "והודעת להם את הדרך ילכו בה". ואלא הא דתניא [זבין ב, ב]: "בשבעה דרכים בודקין את הזב", ניתני 'שבע'?! משום דקא בעי למיתני 'דרד' ואשכחן דרד דאיקרי לשון זכר, דכתיב^ג [דברים כה, ו]: "בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך".

רש"י

האשה נקנית. לבעלה. **בשלש דרכים.** כדמפרש ואזיל; והאי 'שלש' לשון נקבה הוא, ובגמרא בעי אמאי תנא לשון נקבה. וקונה את עצמה בשתי דרכים גרסינן. **וקונה את עצמה.** להיות ברשותה להנשא לאחר. **בכסף ובשטר.** מפרש בבביתא בגמרא לקמן [קידושין דף ה, עמוד ב]: "נותן לה כסף או שוה כסף ואומר לה הרי את מקודשת לי, שטר – כתב לה על הנייר אף על פי שאינו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי, ביאה – בא עליה ואומר התקדשי לי בביאה זו." וכולהו יליף מקראי. טעמא דבית שמאי מפרש בגמרא [קידושין דף יא, עמוד א]. **פרוטה.** של נחשות. **איסר האיטלקי.** של כסף ודמיו שמונה פרוטות. **היבמה נקנית.** ליבם. **בביאה.** להיות כאשתו לכל דבר, שאם בא לגרשה אחר כך אינה צריכה הימנו חליצה אלא גט. אבל שטר וכסף אין מועילין בה מן התורה אלא מדרבנן, דתקון דמהני בה מאמר, כדאמרין ביבמות [דף ג, עמוד א]: 'אבל אינו גומר בה להיות יורשה ומייטמא לה, ולא לפוטרה מן החליצה אלא לפוטלה על שאר אחיו'. **ומאי שנא התם.** בפרק שני [קידושין דף מא, עמוד ב], דתנא "האיש מקדש בו ובשלוחו", ניתני הכא 'האשה מתקדשת'. **משום דקבעי למיתני כסף.** בהכי קנינן. ומרינן לקמן כסף מנלן דנקנית בו? ומפרשינן דגמרינן 'קיחה' 'קיחה' משדה עפרון דאיקרי קנין, הלכך תנא הכא קנין. **וכסף מנלן.** לאו הכא קא בעי לה אלא לקמן [קידושין דף ג, עמוד ב] והכא האי מתרץ קאמר לה לכולא מילתא משום דקא בעי למיתני כסף וכסף מנלן ילפינן ליה לקמן [קידושין דף ד, עמוד ב] מקיחה, וקיחה לשון קנין הוא, הלכך תני 'האשה נקנית'. **וניתני הכא האיש קונה.** כי היכי דתני בלישנא דרבנן 'האיש מקדש'. **וניתני.** הכא 'האיש קונה בג' דרכים'. **ומקנה.** אותה לעצמה בשתי דרכים. ומשני משום דאיכא בהנהו שני דרכים מיתת הבעל. **בודקים את הזב.** במאכל, ובמשתה, בחולי, במשא, בקפיצה, ומראה, והרהור שמא מחמת אחד מהם ראה, ואנוס הוא וטהור. דרשמנא אמר [ויקרא פרק טו, פסוק טז]: [דף לו, עמוד ב]: כשהוא אומר בתורה [ויקרא פרק טו, פסוק טז]: 'כי יזב זב דמה' – הרי אנוס אמור. **ופרכין מאי טעמא תני שלש.** משום

מסורת הש"ס

- א בית שמאי אומרים.** האשה מתקדשת בדינר ובשוה דינר, כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: בפרוטה ובשוה פרוטה. וכמה היא פרוטה? אחד משמונה באיסור האיטלקי. בית שמאי אומרים: פוטר הוא את אשתו בגט ישן. ובית הלל אוסרין. איזהו גט ישן? כל שנתיחד עמה אחר שכתבו לה. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, בית שמאי אומרים אינה צריכה ממנו גט שני, ובית הלל אומרים צריכה ממנו גט שני. אימתי? בזמן שנתגרשה מן הנשואין, אבל אם נתגרשה מן האירוסין אינה צריכה ממנו גט שני, מפני שאין לבו גט בה. [עדיות ד, ז]
- ב בפרוטה ובשוה פרוטה.** אונאה ארבעה כסף, והטענה שתי כסף, וההודאה שוה פרוטה. חמש פרוטות הן: ההודאה שוה פרוטה, והאשה מתקדשת בשוה פרוטה, והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז, והגוזל את חברו שוה פרוטה ונשבע לו יולייכנו אחריו אפילו למדי [בבא מציעא נה, א] עיין גם קידושין יא, ב
- ג גמר קיחה קיחה.** סלקא דעתך אמינא הואיל וגמר 'קיחה' 'קיחה' משדה עפרון מה שדה מקניא בחליפין אף אשה נמי מקניא בחליפין, קא משמע לך. [קידושין ג, א]
- ד מן שמיא.** מאי טעמא? אשה הקנו לו מן השמים. [כתובות פב, ב] עיין גם יבמות לט, א
- ה בשבעה דרכים.** בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה: במאכל, במשתה, ובמשא, בקפיצה, בחולי, ובמראה ובהרהור. הרהר עד שלא ראה או שראה עד שלא הרהר. רבי יהודה אומר: אפילו ראה בהמה חיה ועוף מתעסקין זה עם זה, אפילו ראה בגדי צבע האשה. רבי עקיבא אומר: אפילו אכל כל מאכל, בין רע בין יפה, ושתה כל משקה. אמרו לו: אין כאן זבין מעתה! אמר להם: אין אחריות זבים עליכם! משנזקק לזיבה, אין בודקין אותו. אנסו וספקו ושכבת זרעו טמאים, שרגלים לדבר. [זבין ג, ב]

עין משפט

- א נקנית בכסף.** וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם. ובאחד משלשה דברים אלו האשה נקנית – בכסף או בשטר או בביאה. בביאה ובשטר מהתורה. ובכסף מדברי סופרים. וליקוחין אלו הן הנקראין קידושין או אירוסין בכל מקום. ואשה שנקנית באחד משלשה דברים אלו היא הנקראת מקודשת או מאורסת. [משנה תורה הלכות אישות א, ב] סמג עשין מח
- ב בפרוטה ובשוה פרוטה.** כיצד האשה מתקדשת? אם בכסף הוא מקדש, אין פחות מפרוטה כסף או שוה פרוטה. ואמר לה 'הרי את מקודשת לי' או 'הרי את מאורסת לי' או 'הרי את לי לאשה בזה'. וניתן לה בפני עדים. והאישה הוא שאומר דברים שמשמען שקונה אותה לו לאשה והוא שיתן לה הכסף. [משנה תורה הלכות אישות ג, א] סמג עשין מח
- ג וכמה היא פרוטה.** אין מודה במקצת חייב שבועה מן התורה עד שיודה בפרוטה או יתר ויכפור בשתי מעין כסף או יתר. וכמה היא פרוטה? משקל חצי שעורה של כסף נקי. וכמה הם שתי מעין? משקל שתיים ושלושים שעורות כסף מזוקק. [משנה תורה הלכות טוען ונטען ג, א]
- ד היבמה נקנית.** מצות עשה מן התורה שייבם אדם אשת אחיו מאביו בין מן הנשואין בין מן האירוסין אם מת בלא זרע, שנאמר 'ובן אין לו יבמה יבוא עליה'. ומן התורה אין צריך לקדש יבמתו שזו אשתו היא שהקנו אותה לו מן השמים. אלא יבוא עליה וכתובתה על נכסי בעלה שמת. [משנה תורה הלכות יבום וחליצה, א] א[א] סמג עשין נא
- ה דמדעתה אין.** אין האשה מתקדשת אלא לרצונה, והמקדש אשה בעל כרחא אינה מקודשת. אבל האישה שאנסוהו עד שקידש בעל כרחו הרי זו מקודשת. ויש לאיש לקדש נשים רבות כאחת וכולי. [משנה תורה הלכות אישות ד, א]

תורה אור

- א כי יקח איש אשה** ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מבתו [דברים כד, א]
- ב וידבר אל עפרון באזני עם הארץ** לאמר אך אם אתה לו שמעני **נתתי כסף השדה קח ממני** ואקברה את מתי שמה [בראשית כג, יג]
- ג השדה אשר קנה אברהם** מאת בני חת שמה קבר אברהם ושרה אשתו [בראשית כה, י]
- ד שדות בכסף יקנו** וכתוב בספר והעד עדים בארץ בנימין ובסביבי ירושלים ובערי יהודה ובערי ההר ובערי השפלה ובערי הנגב כי אשוב את שבותם נאם ה' [ירמיה לב, מד]
- ה והזהרתה אתהם את החקים** ואת התורות **והודעת להם את הדרך ילכו בה** ואת המעשה אשר יעשון [שמות יח, כ]
- ו יתן ה' את אויביך הקמים עליך** נגפים לפניך **בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו מפניך** [דברים כח, ז]

איסור האיטלקי

האיסור הוא מטבע קטן ערך, אחד מעשרים וארבע בדינר כסף. כרגיל היה האיסור עשוי נחושת. כיון שהיו הבדלים מסויימים (בגודל, במשקל ובערך) בין איסורים שונים, ציינו לעתים שהמחזר הוא באיסור האיטלקי, ולא במטבע היווני המקביל.

חסכת קידושין פרק ראשון האשה נקנית

גמרא

אי הכי קשו קראי אהדדי! קראי אהדדי לא קשיין, הכא דבתורה קאי, ותורה איקרי לשון נקבה, דכתיב^א [תהלים יט, ח]: "תורת ה' תמימה משיבת נפש", כתב לה בלשון נקבה. התם דבמלחמה קאי, דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה, כתב לה בלשון זכר. מתניתין אהדדי לא קשיין. הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה, התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק, דהא אשה נמי באונס מיטמאה, תני לשון זכר.

מאי טעמא תני 'שלוש' משום 'דרכים'. ניתני 'דברים' וניתני 'שלשה'? משום דקבעי למיתני 'ביאה', וביאה איקרי 'דרד', דכתיב^ב: [משלי ל, יט]: "יודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת". הא תינח ביאה, כסף ושטר מאי איכא למימר? משום ביאה. ותני תרתי אטו חדא?! הנך נמי צורך ביאה נינהו. ואי בעית אימא: הא מני? רבי שמעון היא, דתניא: רבי שמעון אומר אומר: מפני מה אמרה תורה [דברים כב, ז]: "כי יקח איש אשה", ולא כתב 'כי תלקח אשה לאיש'? מפני שדרכו של איש לחזור על אשה^א, ואין דרכה של אשה לחזור על איש. משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מיי? בעל האבידה חוזר על אבידתו.

והא דתנן 'בשבעה דרכים' בודקין את הוב', ליתני 'דברים' התם! הא קא משמע לן דדרכא דמיכלא יתירא לאתווי לידי זיבה ודרכא דמישתיא יתירא לאתווי לידי זיבה. והא דתנן 'אתרוג^ג שווה לאילן^ב בשלשה דרכים', ליתני 'דברים'! משום דבעינן מתני סיפא 'ולירק בדרך אחד'. סיפא נמי ניתני התם! קא משמע לן דדרכיה דאתרוג כירק: מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו, אף אתרוג דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו. והא דתנני 'כוי יש בו דרכים שוה לחיה, ויש בו דרכים שוה לבהמה, ויש בו דרכים שווה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שווה לא לחיה ולא לבהמה', ניתני 'דברים'! ותו, הא דתנן: 'זו אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים', ניתני 'דברים'?! אלא כל היכא דליכא פלוגתא תני 'דברים'. דיקא נמי דקתני סיפא: 'רבי אליעזר אומר אתרוג שוה לאילן לכל דבר' - שמע מינה.

רש"י

דרכים קאמרת. ליתני דברים ולייתי שלשה. כי אורחא דגמרא. ותני תרתי משום חדא. בתמיה, שינה לשון כסף כסף ושטר משום ביאה, היה לו ללכת אחרי הרובו! הא מני. דתני לשון דרך בקדושי אשה, רבי שמעון היא דאמר אורחא דארעא שייך בהו. אבידה. אחת מצלעותיו. בשלשה דרכים. ערלה ורבעי נוהג בו כאילן ולענין שביעית הולכין בפירותיו אחר החנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק. ולירק בדרך אחד. שבשעת לקיטתו עישורו שאין הולכין בו לענין מעשרות אחר חנטה כשאר אילנות אלא אחר שנה שנלקט בו כירק כדמפרש טעמיה לקמן. המעשרות משתנות כסדר השנים: שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני וכן בשניה, אבל שלישית מעשר ראשון ומעשר עני, ואם חנט בשניה ונלקט בשלישית בשאר אילנות אחר חנטה ובאתרוג אחר לקיטה כירק. התם הא קא משמע לן. דטעם דאזלינן ביה אחר לקיטה משום אורחא דמילתא הוא. מפני שדרכו ליגדל על כל מים. שמשקין אותו במים שאובין כירק דהיינו טעמא דירק כדאמר במסכת ראש השנה דף כג, עמוד א ר"ה גורן ויקב כתיב גבי מעשר כדגן מן הגורן וכו' מה גורן ויקב מיוחדין שגדלין על רוב מים דהיינו גשמים ומתעשרין אחרי השנה שעברה כדאמרין בראש השנה דאזלינן בתר שנה שהביאו שליש בה ולא אחר לקיטתו וילפינן לה מקראי אף כל שגדלין על רוב מים דהיינו אילנות מתעשרין לשעבר. ואף על גב דמעשר דידהו דרבנן הוא, אסמכיניהו אקראי יצאו ירקות שגדלין על כל מים מתעשר לשנה הבאה. כוי. ספק חיה ספק בהמה. יש בו דרכים וכו'. דכיון דמספקא לן ניזיל ביה לחומרא. שוה לחיה. וטעון כיסוי דם. ולבהמה. חלבו אסור. ושווה לבהמה ולחיה. טעון שחיטה. שאין שווה לא לחיה ולא לבהמה. אסור הרבעה עם בהמה וחיה. זו אחת מן הדרכים. שהמביא גט או שחרר ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתתם, בפרק קמא דגיטין. דאיכא פלוגתא. חילוק בדרכיו בדרך זו הוא חומה לכאן ובדרך זו אינו חומה, כגון בשלשה דרכים למעוטי חופה דלא קניא ודב בכי הוא דהוי אונס לזיבה ולא אונס אחר ודגטין באלו שווה ולא באומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי דחוזר בגט ואינו חוזר בשחרור דזכין לן לאדם שלא בפניו. דיקא נמי. דהיכא דלא הוי ליה פלוגתא תנא לכל דבר.

מסורת הש"ס

א מפני שדרכו של איש לחזר על אשה. שאלו תלמידיו את רבי דוסתאי ברבי ינאי: מפני מה איש מחזר על אשה ואין אשה מחזרת על איש? משל לאדם שאבד לו אבידה. מי מחזר על מי? בעל אבידה מחזיר על אבידתו. ומפני מה איש פניו למטה ואשה פניה למעלה כלפי האישי? זה ממקום שנברא וזו ממקום שנבראת. [נדה לא, ב]

ב אתרוג שוה לאילן. אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים ולירק בדרך אחד. שוה לאילן בשלשה דרכים: לערלה, ולרבעי ולשביעית. ולירק בדרך אחד: שבשעת לקיטתו עישורו, דברי רבן גמליאל. רבי אליעזר אומר: אתרוג שוה לאילן לכל דבר. [ראש השנה יד, ב] עיין גם סוכה לט, ב; בכורים ב, ו

עין משפט

א בשבעה דרכים. הרואה ראיות הזוב הגורמות לו להיות זב מחמת חולי או אונס וכיוצא בהן אינו זב, שנאמר 'זב מבשרו', מחמת בשרו הוא שיהיה טמא, לא מחמת דבר אחר. מכאן אמרו: בשבעה דרכים בודקים את הזב: במאכל, ובמשתה, במשא ובקפיצה, בחולי ובמראה ובהרהור. כיצד? אכל אכילה גסה או שתה הרבה, או שאכל ושתה אוכלין או משקין המביאין לידי שכבת זרע, או שנשא משוי כבד, או שקפץ ממקום למקום ובכלל דבר זה אם הוכה על גבו. או שהיה חולה. או שראה אשה והתאוה שכיבתה, או שהרהר בעסקי בעילה אף על פי שלא הרהר בבעילת אשה שהוא מכירה. אם קדם אחד מכל אלו וראה ראייה של זוב תולין בו ואינו מטמא. [משנה תורה הלכות מחוסרי כפרה ב, ב]

ב אתרוג שוה לאילן. וכן אתרוג בלבד משאר פירות האילן הרי הוא כירק והולכין אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית. כיצד? אם נלקט בשלישית אחר טו בשבט, מפרישין ממנו מעשר עני אף על פי שנגמרה בשנייה. וכן אם נלקט ברביעית קודם ט"ו בשבט, מפרישין ממנו מעשר עני. נלקט ברביעית אחר ט"ו בשבט, מפרישין ממנו מעשר שני. [משנה תורה הלכות מעשר שני א,ה]

ג כוי. היו מהלכין בדרך וראו את הכוי מרחוק ואמר אחד מהם 'הריני נזיר שזה חיה'. ואמר אחר 'הריני נזיר שזה בהמה'. ואמר אחר 'הריני נזיר שאין זה חיה', ואמר אחר 'הריני נזיר שאין זה בהמה', ואמר אחר 'הריני נזיר שזה חיה ובהמה', הרי כולם נזירים. מפני שהכוי יש בו דרכים שוה בהן לחיה ויש בו דרכים שוה בהן לבהמה, ויש דרכים שוה לחיה ולבהמה ויש בו דרכים שאינו שוה לא לבהמה ולא לחיה. והוא הדין אם ראו אנדרוגינס ונחלקו בו אם הוא איש או אשה ונדרו על דרך שנדרו אלו בכוי הרי כולם נזירים. שהאנדרוגינס יש בו דרכים שוה בהן לאיש ודרכים שוה בהן לאשה ודרכים שאינו שוה בהן לא לאיש ולא לאשה ודרכים שהן שוין לאיש ולאשה. [משנה תורה הלכות נזירות ב, י]

תורה אור

א תורת התמימה משיבת נפש עדות ה נאמנה מחכימת פתי [תהלים יט,ח]

ב דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה [משלי ל,ט]

האתרוג

האתרוג הוא עץ הנבדל בכמה תכונות מרוב עצי הפרי שהיו מצויים בארץ ישראל בזמן העתיק. אחת מהן היא צורכו של עץ זה (כשאר מיני הדרים שמוצאם מאיזורים טרופיים) להשקאה מתמדת, לפי שאינו מסתפק בגשמי עונת החורף. צד אחר של יחוד בעץ זה שהוא פורח ומוציא פרי כמעט כל השנה כולה, כאשר מצויים על אותו אילן פירות קטנים ופירות בשלים בעת ובעונה אחת. מפני טעמים אלה היה מקום לדמות את האתרוג לירק,

שהרי אף הירקות זקוקים להשקאת עזר מתמדת, ומהם אף ניתני ללקיטה ואכילה לא בעונה מסוימת קבועה.

הסוגיה כלשונה

- 1 **האשה נקנית:**
מאי שניא הכא דתני האשה נקנית ומאי שניא התם דתני 'האיש מקדש?'
משום דקא בעי למיתני כפי'.
5 וכסף מנא קזי
גמור 'קיתה' יקחה' משדה עפרון.
כתנב הכא יכי יקח איש אשה',
וכתיב התם 'נתתי כסף השדה קוח ממני'.
10 וקחה אקרי קנין.
דכתיב 'השדה אשר קנה אברהם',
אי נמי 'שדות בכסף יקני'.

- 15 **תני והאשה נקנית:** ויתני התם 'האיש קונה?'
מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן.
ומאי לישנא דרבנן?
דאמר לה אכולי עלמא כהמדיש.
15 ויתני הכא 'האיש קונה?'
משום דקא בעי למיתנא סיפא יקונה את עצמה' בדידה,
20 תני נמי רישא בדידה.
ויתני 'האיש קונה ומקנה?'
משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מפני, מן שמאיא הוא דמקני לה.
25 ואי בעית אומא אי תנא 'קונה' הוא אמינא אפילו בעל כרחה,
תנא והאשה נקנית.
דמדעתה און, שלא מדעתה לא.

- 30 **ומאי אריא דתני ישליש?**
ליתני 'ישליש?'
משום דקא בעי למיתני יודד, ויודד לשון נקבה הוא דכתיב: 'והודעת להם את הודד ילכו בה'.
35 ואלא הא דתנא: "בשבעה דרכים בודקין את הוב",
יתני ישבעי?
משום דקא בעי למיתני יודד,
ואשכחן דוד דאיקרי לשון זכר,
דכתיב "בדוד אחד יצאו אלד
40 וכשבעה דרכים ינומו לפנד".
אי הכי קשו קראי אהדני?
קראי אהדי לא קשיין,
הכא דכתורה קאי, ותורה אקרי לשון נקבה,
דכתיב "תורת ה' תמימה משיבת נפש",
45 כתב לה כלשון נקבה.
התם דכמלחמה קאי,

סיכום הסוגיה

הסוגיה פותרת את חסכת קידושין היא סוגיה ששיקרו ביהוד לשובי. הסוגיה עוסקת בבחירת הלשונות של המשנה, ומשווה את משנתנו למשניות וברייתות אחרות הזדמות ושונות ממנה, תוך ניסיון לחדד עקריות בשימוש בלשון המשנה במקרים של מניין דברים או דרכים: תוך כך, הממרא מלבנת סוגיות לשונות כלליות בלשון המקראית המתנאית. הדברים בסוגייתנו אינם מוזגים כלל בשמותיהם - זוהי סוגיה מתמארת.

האשה נקנית

את עצמה, זו האשה היא בודאי זו שמבצעת את הפעולה, גם הרישא של המשנה נקטה בלשון האשה נקנית. תירוץ שני של הממרא²⁷ הוא שהמשנה נקטה בלשון 'האשה נקנית' ללמד אותנו שאין האשה מתקדשת אלא ברצונה, ואם היתה המשנה כותבת 'האיש מקדש' או 'האיש קונה', היינו חושבים שאין להתחשב כלל ברצונה של האשה.

נקנית

קר, מניין אנו יודעים כלל שאפשר לקדש את האשה בכסף, והממרא עונה⁵ שאם לומדים מרה שוה 'קחה' 'קחה' משה עפסון שם מדובר על כסף בצורה מפורשת.

בשליש

הממרא שאלת³¹ מדוע המשנה נוקטת בלשון קנין ולא בלשון קידושין כפי שמפיע בפרק ב' ובמקומות אחרים נוספים? תירוץ הראשון של הממרא הוא⁴ בגלל שמדובר בקנין כסף השתמשו בלשון קנין. הממרא שאלת⁵ אגב חסכה, אנו יודעים כלל שאפשר לקדש את האשה בכסף, והממרא עונה⁵ שאם לומדים מרה שוה 'קחה' 'קחה' משה עפסון שם מדובר על כסף בצורה מפורשת.

הממרא שאלת³¹ מדוע המשנה נוקטת בלשון 'שליש' ולא 'שלושה', היא עונה שהמלה דרך היא³⁵ לשון נקבה, ומנוחה מן הפסוק 'וחזרת להם את הדרך ילכו בה'. אז הממרא מביאה³⁷ את הברייתא של יבבעה דרכים בודקין את הוב', לומר דרך זה לשון זכר הממרא מתרצת⁴⁴ שיש שורר הוא לשון זכר, ויש שהוא משמש בלשון נקבה. הממרא מתפלאה על חוסר העקביות במקרא, ועונה כי גם במקרא וגם במשנה השימוש בלשון זכר או נקבה, תלוי בהקשר בו מופיעה המילה, כאשר בפסוק מדובר על תורה שהיא לשון נקבה, המילה דרך היא נקבה, הן שמדובר במלחמה, שהיא עניין גברי, המילה דרך מופיעה בלשון זכר. גם במשנה תלוי בהקשר. הן שמדובר על ענייני קידושי אשה המילה דרך מובאת בלשון נקבה, והן שמדובר על זוג, ששם דוכו של האישה הליבדק, המילה דרך היא בלשון זכר.

דדרכנו של איש לעשות מלחמה
ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה,
כתב לה בלשון זכר.

50 מתניתין אהדי לא קשיין.

הבא דלגבי איש קאי קתני לה בלשון נמכה,
התם דלגבי איש קאי
דדרכו של איש לרבך

ואין דרכה של אשה ליבדק,

55 דהא אשה נמי באונס מיטמאה, תני לישן זכר.

מאי טעמא תני ישלושין? משום 'דרכים'.

ניתני דברים? וניתני ישלשה?

משום דכפניו למותני 'באה',
וכיאה אקרי 'זרד',

60 דכתיב: 'זרד גבר כעלמה כו דרד אשה מנאפת'.

הא תנח ב'באה', כסף ושטר מאי איכא למימרא?
משום ב'באה'.

ותני תורתו אטו חדא?!

הגד נמי צורד ב'באה' ניתני.

65 ואי בעית אמאי: הא מני?

רבי שמעון היא,

דתנינא: רבי שמעון אומר אומר:

מפני מה אמרה תורה 'כי יקח איש אשה',

ולא כתב 'כי תלקח אשה לאישי?

70 מפני שדרכו של איש לחור על אשה,
ואין דרכה של אשה לחור על איש.

משל לאדם שאבדה לו אבדה, מי חוזר על מני?

בעל האבדה חוזר על אבדתו.

והא דתני 'כשבעה דרכים בודקו את הוב',

75 ליתני 'דברים' התם!

הא קא משמע לן

דדכא דמוכלא יתרא לאתויי לרדי זיבה

ודכא דמישתאי תירא לאתויי לרדי זיבה.

והא דתני 'אתרוג שווה לאילן בשלשה דרכים',

80 ליתני 'דברים'?

משום דבעינן מתני סיפא זיליך בדרד אחד.

סיפא נמי ניתני התם?!

קא משמע לן דדרכיה דאתרוג כוהן:

מה זיך דרכו ליגדל על כל מים

וכשעת לקיטתו עישורו,

85 אף אתרוג דרכו ליגדל על כל מים

וכשעת לקיטתו עישורו.

והא דתנו 'כיו ישי בו דרכים שוה לחיה,

והא דתנו שוה לבהמה,

והא דתנו שוה לחיה ולבהמה,

90 ויש בו דרכים שאינו שווה לא לחיה ולא לבהמה?

ניתני 'דברים'!

ותו, הא דתנו:

יו אחת מן הדרכים ששוו גישי נשים לשחרורי עבדים?

95 ניתני 'דברים'?

אלא כל הויכא דליכא פלוגמא תני 'זכרים'.

דקא נמי דמתני סיפא:

'רבי אליעזר אומר אתרוג שווה לאילן לכל דברי' -

שמע מינה.

דרכים

המזרח שואלת⁵⁷ מדוע המשה
מקטת בלשון 'דרכים' ולא בלשון
'דברים' כמו שמצינו במשניות
אחרות? המזרח עונה⁵⁸ שזה
בגלל הקשר, שהוא תיבה וביאה
קוראה דרך בפסוק במשלי ודרך זכר בעלמה. על כך שואלת המזרח⁵⁴ וביאה
היא קל אחת מחון שלש הדרים בהם קביות האשה, ישנם גם כסף ושטר! המזרח
עונה שגם הם בסופו של דבר הם לצורך ביאה. המזרח משיעה גם תיחזי אחר: היא
תולה את משנתם בבעות של רבי שמעון שהמשיל את חיזונו של המב אחר האשה
לבעל אביה שחזר על אבדתו, ושם השתמש בלשון 'דרכו של איש לחזר על אשה'.
המזרח נעת מקשה ממקורות אחרים: מדוע בנב קטטה המשה לישן 'דברים' ולא
דרכים? המזרח עונה⁷⁷ שזה כיו ללמדים שדרך מי שאוכל הבה ושוחה הבה לראות
זכר. המזרח מקשה מן המשה של אורנוג שם קטשו לישן דרכים ולא דברים, המזרח
עונה שזה על מנת ללמדם שדרכו של אורנוג כריק. המזרח מקשה מן המקרה של
כיו והמקרה של גיסין בגם בשיניהם כתבה המשה דרכים ולא דברים! והמזרח
מתרץ תיחזי מולד⁷⁸: בכל מקום בו ישנה מחלוקת קטטה המשה לישן דברים,
והיכן שאין מחלוקת – לישן דרכים.

סוגיה ב זכאות האב בבתו

חסכת קידושין פרק ראשון האשה נקנית

גמרא

רש"י

מניינא דרישא ג' דרכים. **מניינא דסיפא**. וקוה את עצמה בשתי דרכים. **למעוטי חופה**. שאם מסרה לה אביה לחופה לשם קדושין אינה מקודשת בכך. **ולרב הונא נא'**. לקמן בשמעתין. **חליפין**. קנין סודר. **מה שדה מקניא בחליפין**. דכתיב [ורת ד] וישלוף נעלו והתם שדה הואי. **חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה**. דקיימא לן בפרק ההב (ב"מ דף מז) קנין בכלי אף על פי שאינו שוה פרוטה. **לא מקניא נפשה**. דגנאי הוא לה הלכך בטיל לה לתורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בו שוה פרוטה אי יתיב לה בלשון חליפין עד דיהיב לה בתורת לשון קנין או קיחה או קידושין. **מה יבמה שאינה יוצאה בגט**. דילפין לקמן בהאי פרקין כתיב לה ולא ליבמה. **בכסף מנלן**. הכא עיקר וליעיל אגב גררא נקטי ליה לתרוצי לשון קנין דמתניתין. **זכאי בתנו**. שהכסף יהיה שלו והוא מקבל השטר והוא מוסרה לביאה על כרחא לשם קידושין בעודה נערה. **מנלן**. הנך תרתי דמקניא בכסף כדקתני מתניתין ומנלן שהאב זכאי בו כדקתני התם. **ויצאה חנם**. גבי אמה העברה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות ומצי למיכתב ויצאה חנם ולא בעי אין כסף אלא למידרש ביה אין כסף לאדון זה שיוצאה ממנו אבל יש כסף לאדון אחר כשיוצאה ממנו. **ואימא לדידה**. הוי האי כסף דהא לא כתיב אין לו כסף דתיזוק מינה אין כסף לאדון זה אלא הכי דזק מינה אין כסף ביצאה זו אבל יש כסף ביצאה אחרת ולעולם לדידה. **ואיהי תשקול כספא**. בתמיה אפשר שעל חנם זיכהו הכתוב בקבלת קדושה **ואימא הני מילי**. דזכי ליה לקבלם בקטנה שאין לה יד ולא בת דעה היא וע"ג דקרא דמוציא שם רע בבגרה כתיב דכתיב (דברים כב) ונתנו לאבי הנערה לעולם דקדשה ניהלה בקטנותה. **אבל נערה דאית לה יד**. משהביאה

שתי שערות גדולה לכל דבר לכל עונשין ולממן שמקנה מקח וממכרה ממכר **איהי תקדיש נפשה נא'**. **בנעוריה בית אביה**. הכי דריש לה כל זמן שבנעוריה היא של אביה דכל שבח הבא לה לאביה הוא. **לאמה**. קרא יתירא הוא ודריש ליה בתו הרי היא לו כאמה ובבתו נערה אשמעי' דאי בקטנה לא איצטרך השתא זבני מזבין לה מעשה ידה מנעיא. **תיפוק ליה מבנעוריה**. אי מיניה הוי מצי למילף אלא על כרחן מדללא לויף מהתם שמעינן מינה לא לשבח נעורים אתיא דלגופיה איצטרך גבי נדרים דקאי עלייהו. **וכי תימא נילף**. מומן מנדרים ממונא מאיסורא נא'. **וכי תימא נילף**. כסף קידושה מכסף קנסה שאונס ופתוי לאביה חמישים כסף. **ממונא מקנסא לא ילפינן**. שהקנס כולו חדוש ומחדוש לא גמרין ואכתי קידושה מנלן דלאביה הוי. **מבושת ופגם**. דקיימא לן בכתובת (דף מ:): שהמאנס נתן בושת ופגם לאב והנהו לאו קנסא ניהו. **דאבוה שייך בבוייהו**. שיש לו דין חלק בהן שיש בידו לבישה ולפוגמה בשביל מומן שיתנו לו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין דהויא לה בושת ופגם ואנס זה שבא עליה מחסר מומן זה שזילולה ולא יקפצו עליה תובעין. **אלא**. לעולם מקרא קמא דאין כסף לאדון זה נפקא דוקשיא

מניינא דרישא למעוטי מאי, מניינא דסיפא למעוטי מאי? מניינא דרישא למעוטי חופה. ולרב הונא*, דאמר: חופה קונה מקל וחומר, למעוטי מאי? למעוטי חליפין, סלקא דעתך אמינא, הואיל וגמר קיחה קיחה משדה עפרון², מה שדה מקניא בחליפין, אף אשה נמי מקניא בחליפין, קא משמע לן. ואימא הכי נמי! חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה, ואשה בפחות משה פרוטה לא מקניא נפשה. מניינא דסיפא [למעוטי מאי?] למעוטי חליצה, סלקא דעתך אמינא תיתי בקל וחומר מיבמה, מה יבמה² שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה, זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה, קא משמע לן. ואימא הכי נמי! אמר* קרא [דברים כד, א]: "ספר כריתות", ספר כורתה, ואין דבר אחר כורתה.

בכסף. מנלן? ותו, הא דתנו: האב זכאי בבתו* בקדושה, בכסף, בשטר, ובביאה, מנלן דמקניא בכסף, וכסף דאבוה הוא? אמר רב יהודה אמר רב, דאמר קרא² [שמות כא, יא]: "ויצאה חנם אין כסף", אין כסף לאדון זה, אבל יש כסף לאדון אחר, ומאן ניהו? אב. ואימא: לדידה! הכי השתא, אביה מקבל קידושה, דכתיב² [דברים כב, טז]: "את בתי נתתי לאיש הזה", ואיהי שקלה כספא? ואימא: הני מילי קטנה דלית לה יד לקבל קידושין, אבל נערה דאית לה יד לקבל קידושין, תקדיש איהי נפשה ותשקול כספא! אמר קרא²: [במדבר ל, יז] "בנעוריה בית אביה", כל שבח נעורים לאביה. ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב: מנין שמעשה² הבת לאב? שנאמר² [שמות כא, ז]: "וכי ימכור איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידה לרבה, אף בת נמי מעשה ידה לאביה, תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה! אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב, הכי נמי בהפרת נדרים הוא דכתיב! וכי תימא נילף מיניה, ממונא מאיסורא לא ילפינן! וכי תימא נילף מקנסא, ממונא מקנסא לא ילפינן! וכי תימא נילף מבושת ופגם, שאני בושת ופגם, דאבוה

מסורת הש"ס

א מילתא דאתיא בקל וחומר. וכי יותן מיים על זרע ונפל מבבלתם עליו טמא הוא', הוא טמא ואין עושה טומאה. כיוצא בה חד במשקין הבאין מחמת שרץ וחד במשקין הבאין מחמת כלי. וצריכי, דאי אשמועינן במשקין הבאין מחמת כלי משום דלא חמירי, אבל במשקין הבאין מחמת שרץ דחמירי אימא עושה טומאה כיוצא בה. ולשמעינן משקין מחמת שרץ וכל שכן משקין הבאין מחמת כלי. מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא? [פסחים יח, ב]

ב הינא דאינא לשוניי. ורבי אליעזר: מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא?! ורבי יהושע: כל הינא דאינא למדרש דרשין [פסחים עז, ב]

סימני נערות

על פי המסורת היהודית ישנן הגדרות ברוחות בכל הקשור לגילה של הנערה, ולגיל זה השלכות מרובות על מעמדה החברתי, המשפחתי ועצמאותה הכלכלית. הגדרת נערות היא על פי "הבאת סימנים" הנקראים סימני נערות, והם שתראה הנערה שתי שערות [ערוה]. לאחר גיל שתיים עשרה נערה הופכת לבוגרת. ישנה הגדרה של איילוניות והיא נערה שמלאו לה שתיים עשרה אך לא ראתה סימני נערות. פרט זה לקוח מתוך ציורה של טטיאנה קורנפלד, משנת 1975, והוא נקרא 'נערה'.

עין משפט

א קא משמע לן. יתירה אמה העבריה שהיא יוצאה בסימנין. כיצד? כגון שהביאה סימנין ונעשית נערה יוצאה לחירות בלא כסף. אפילו הביאה סימנין מאחר יום שלקחה, הרי זו יוצאת לחירות, שנאמר 'יוצאה חנינם', ריבה לה הכתוב יציאה אחרת בחינם יתר על העבד. מפי השמועה למדו שהיא הבאת סימני נערות. ותחזור לרשות אביה עד שתבגור ותצא מרשות אביה. היתה הבת אילונית שאין לה ימי נערות אלא יוצאת מקטנותה לבגור, כיון שבגרה תצא לחירות. [משנה תורה הלכות עבדים ד, ה]

ב ליעיקר זבינא. אמה העבריה היא הקטנה שמכרה אביה. ומשתביא שתי שערות אחר י"ב שנה ותיעשה נערה, אינו יכול למכרה אף על פי שעדיין יש לו רשות בה ויש לו לקדשה לכל מי שירצה. אף הקטנה שהיא איילונית בסימניה ואינה ראויה להבאת שתי שערות יש לאביה למכרה כל זמן שהיא קטנה. אבל הטומטום והאנדורגינס אינו נמכר לא כעבד עברי ולא כדיון אמה העבריה. [משנה תורה הלכות עבדים ד, א]

תורה אור

א כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביטו [דברים כד, א]

ב וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים אם רעה בעיני אדניה אשר לו יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואם שלש אלה לא יעשה לה, **יוצאה חנם אין כסף** [שמות כא, ד-יא]

ג וידבר אל עפרון באזני עם הארץ לאמר אך אם אתה לו שמעני **נתתי כסף השדה קח ממני** ואקברה את מתי שמה [בראשית כג, יג]

מסכת קידושין פרק ראשון האשה נקנית

גמרא

ואיצטרך למכתב 'ויצאה חנם' ואצטרך למכתב 'כי יקח איש'. דאי כתב רחמנא 'כי יקח' הוא אמינא קידושין דיהב לה בעל דידה הוו, כתב רחמנא 'ויצאה חנם'. ואי כתב רחמנא 'ויצאה חנם' הוא אמינא היכא דיהבה [ליה] איהי לדידיה וקידשתו הוו קידושי כתב רחמנא 'כי יקח' ולא כי תקח.

יבעלה, מלמד שנקנית בביאה^א. והלא דין הוא: ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה, זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה? אמה העבירה תוכיח, שנקנית בכסף ואין נקנית בביאה. מה לאמה העבירה שאין קניינה לשום אישות תאמר בזה שקניינה לשום אישות? תלמוד לומר 'יבעלה'. ולמה לי קרא? הא אתיא לה? אמר רב אשי: משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא, מהיכא קא מייתית לה מיבמה, מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת^ב תאמר בזה שאין זקוקה ועומדת? תלמוד לומר 'יבעלה'.

ומנין שאף בשטר? ודין הוא: ומה כסף שאין מוציא מכניס^ג, שטר שמוציא אינו דין שמכניס? מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני, תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני, דכתיב^ד [ויקרא כז, יט]: "ונתן הכסף וקם לו?" אמר קרא^ה: [דברים כד, ב]: "ויצאה והיתה", מקיש הויה ליציאה, מה יציאה בשטר, אף הויה נמי בשטר. ואקיש נמי יציאה להויה, מה הויה בכסף, אף יציאה בכסף! אמר אביי, יאמרו: כסף מכניס כסף מוציא, סניגור יעשה קטיגור^ו? אי הכי, שטר נמי יאמרו: שטר מוציא שטר מכניס, קטיגור יעשה סניגור? מילי דהאי שטרא לחוד, ומילי דהאי שטרא לחוד. הכא נמי האי כספא לחוד, והאי כספא לחוד! טיבעא מיהא חד הוא.

רש"י

ואיצטרך למכתב ויצאה חנם. למילף מיניה כדילף לעיל יש כסף לאדון אחר. **היכא דיהבא איהי לדידיה.** כסף וקדשתו דאמרה ליה התקדש לי. **ליהו קידושין.** דכיון דאשמועינן דכסף עבדי אישות מה לי כסף דידה מה לי כסף דידה להני הדר תנא קרא זימנא אחריתי בהדיא כי יקח איש ולא כי תקח אשה לאיש. **שכן אין קניינה לשום אישות.** הלכך לא שייכא בה ביאה. **שכן זקוקה ועומדת.** ליה מחמת קידושי המת ואין ביאה בה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא. **שטר שאין פודין בו הקדשות.** אם כתב לגביר שטר על מעות פדיון הקדש אין הקדשו פדוי דבעינן ונתן הכסף וקם לו. **האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד.** בה כתב לשון כניסה זה מפורש לשון יציאה. **האי כנסא לחוד.** כשהוא נתנם מפורש על מנת מה הוא נתנו. **חד הוא.** אינו נזכר בתוכו אם להוציא אם להכניס. **קאי בגירושין וממעט קידושין.** בתמיה. **ולר' יוסי הגלילי דמפיק ליה להאי וכתב לדרשא אחרנא.** בפ"ב דגיטין (דף כא:). **לדבר הכורת.** שיהא הספר מבדילן ולא שיהא בו תנאי האוגדן. **אין זה כריתות.** שכל ימיה היא נאגדת בו לקיים תנאי זה מחמתו. **הרי זה כריתות.** אפילו מיד דהיא תקיים תנאו ותלך שאפשר דברים הללו לבא לידי הבדלה. **מכרת כריתות.** דהוה מצי למיכתב ספר כרת דמשמע ספר כורתה וק"ל דרשא אחריתי מייחודא דלישאנא.

רבא אמר, אמר קרא^ה [דברים כד, א]: "וכתב לה", בכתיבה מתגרשת, ואינה מתגרשת בכסף. ואימא: בכתיבה מתגרשת, ואינה מתקדשת בכתיבה! הא כתיב [דברים כד, ב]: "ויצאה והיתה", מקיש וכו'. ומה ראית? מסתברא, קאי בגירושין ממעט גירושין, קאי בגירושין וממעט קידושין? ולרבי יוסי הגלילי, דאפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרנא, שאינה מתגרשת בכסף מנא ליה? אמר קרא^ה [דברים כד, א]: "ספר כריתות", ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה. ורבנן, האי כריתות מאי עבדי ליה? מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבניה^א; כדתניא: הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין, על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם - אין זה כריתות, כל שלשים יום - הרי זה כריתות. ורבי יוסי הגלילי? מכרת כריתות קא נפקא ליה. ורבנן? כרת כריתות לא